

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

25.6.2015

Dnro 586/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Reväsvaaran tuulivoimapuiston YVA-menettelystä

Viite: Lausuntopyyntö LAPELY/909/2014

REVÄSVAARAN TUULIPUISTON YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTE- LY

YVA-Selostus

UPM Kymmene Oyj suunnittelee tuulipuistoa Reväsvaaran alueelle Ylitornion kunnassa. Suunnitelma on rakentaa alueelle 10–15 voimalaa. YVA-menettelyssä on tarkasteltu vaihtoehdot, joissa VE 1:ssä korkeintaan 15 voimalaa ja VE 2:ssa korkeintaan 10 voimalaa rakennetaan. Lisäksi tarkasteltiin vaihtoehdot, jossa tuulivoimaloita ei rakenneta (VE 0). Sähkönsiirtoreittejä tarkasteltiin neljä eriä (VE-A, VE-B, VE-C ja VE-D). Kaikki voimajohtovaihtoehdot voidaan toteuttaa ilmajohdoilla tai maakaapeleina ja ne liittyisivät hankealueen lounaisosassa kulkevaan Tornionlaakson Sähkö Oy:n 110 kV:n voimalinjaan. Tuulipuistoon rakennettaisiin myös sähköasema, johon yksittäiset voimalat liitettäisiin maakaapeleiden avulla.

Tuulipuiston ja sähkönsiirron vaihtoehdot sijoittuvat Lohijärven paliskunnan alueelle. Lohijärven paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä oli 1 400 ja poronmistajia oli 54 poronhoitovuonna 2013–2014.

Poronhoidon huomioiminen tuulipuistohankkeissa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinon asemaa ja alueidenkäyttöisiä edellytyksiä. Poronhoitolaissa säädetään myös neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poronhoidon alueidenkäyttöisiä edellytyksiä. Alueella voimassa olevassa Länsi-Lapin maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä edellytetään poronhoidon alueidenkäyttöisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti

vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa.

Poroilla on PHL 3 §:n mukainen vapaa laidunnusoikeus maan omistussuhteista riippumatta. Poronhoito on ekstensiivinen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu laajoihin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianomaisen paliskunnan kanssa.

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen eri vaihtoehtojen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Lähtökohdaksi tulee ottaa alueen nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää kaikkien rakennelmien (voimalat, sähkölinjat, uudet tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin (muuttuminen/vaikeutumisen, turvallisuusriskit jne.) ja rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertoaidat ym.). Lisäksi mahdolliset poroille suoraan aiheutuvat vahingot (liikenne, tippuva jää) tulee arvioida. Kokonaisvaikutus paliskunnan porotalouden kannattavuuteen ja yhteisvaikutukset alueen muiden maankäyttöhankkeiden kanssa tulee selvittää.

YVA-menettelyn ja osayleiskaavoituksen suhde, sekä aikataulut on tuotava selkeästi esille ja yhteensovittettava siten, että poronhoitolain mukaiset neuvottelut järjestetään järkevään ajankohtaan. Neuvotteluiden tarkoitus on kuitenkin tiedon vaihtamisen varmistaminen eri toimijoiden ja viranomaisten kesken. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat (esimerkiksi syksyn erotukset ja kesän vasamerkintä).

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

On selvää, että porotalouden kannalta vähiten haittaa aiheuttaisi vaihtoehto VE 0. Toteutettavista hankevaihtoehdoista VE 1:den ja VE 2:den välillä tuskin on merkittäviä eroja, sillä ne sijoittuvat samaan vaaraan, vain voimaloiden lukumäärä muuttuu. Sama pätee sähkönsiirron vaihtoehtoihin. Yleisenä huomiona voi kuitenkin todeta, mitä vähemmän laitumia pirstotaan, sitä vähemmän haittaa aiheutetaan.

Hankkeen vaikutukset paliskunnan poronhoidon kannalta eivät koostu pelkästään suorasta laidunalan menetyksestä, vaan todennäköisesti vielä merkittävämpi vaikutus tulee olemaan porojen vakiintuneen

kulkureitin muuttuminen ja tällä hetkellä rauhallisen alueen häiriintyminen. Se, miten porot tulevat jatkossa kulkemaan, ja sopeutuvatko ne voimaloista aiheutuvaan häiriöön, jää nähtäväksi.

Reväsvaara ja Kiimavaara ovat paliskunnalle tärkeitä syysajan laitumia ja rykimäaluetta. Syksyllä porot hakeutuvat alueelle ja siellä laiduntaa 450–500 poroa. Hankealueen eteläreunalla on siirtoaita, johon poroja kootaan erotuksia varten. Porojen kuljetusreitti Portimojärven eteläpuolella olevalle erotusaidalle menee suunnitellun tuulipuiston kahden päätien välistä ja keskeltä Reväsvaaraa. Reitti on vaikiintunut, koska vaarat (Reväs-, Kiima-, Ainio-, Eho-, Simo- ja Viisavaarat) muodostavat poroille luontaisen kulkureitin. Syyserotusten (yleensä syyskuun loppupuolella/lokakuussa) jälkeen porot kulkevat luontaisesti takaisin vaara-alueille. Reväsvaaran eteläpuolella on peltoja, joille porot todennäköisesti hakeutuvat enemmän, jos tuulipuisto rakennetaan. Tästä mitä todennäköisimmin aiheutuu ristiriitoja viljelijän kanssa.

Hankkeesta aiheutuu siten sekä suoria laidunten menetyksiä, että mahdollisesti luontaisen kulkureitin rikkoutuminen. Porojen laidunkierron sekoittaminen voi ohjata poroja ei-toivotuille alueille, kuten pelloille, ja aiheuttaa ristiriitoja muiden maankäyttäjien kanssa. Vaarojen alue on tällä hetkellä rauhallinen, siellä ei ole asutusta, eikä juurikaan teitä. Lohijärven paliskunta on pinta-alaltaan suhteellisen pieni ja siellä on tuulipuistohankkeen lisäksi muutakin maankäyttöä, mikä on kaventanut valmiiksi poronhoidon harjoittamisen mahdollisuuksia. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Jos porot siirtyvät rauhatomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä epätasaista laidunten kulumista muissa osissa paliskuntaa. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu sekä mahdollisesti poronhoidon rakenteiden siirtäminen aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle.

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on kyseisessä YVA-menettelyssä selvitetty kattavasti erilaisin menetelmin. Reväsvaaran hankkeen ensimmäiset poronhoitolain 53 §:n kaltaiset neuvottelut järjestettiin 14.8.2014. Toinen neuvottelu järjestettiin 19.5.2015. Yhtiön ja paliskunnan väliset neuvottelut vaikutusten seurannasta ja haittojen korvaamisesta on saatu hyvin alulle.

YVA-selostuksessa mainitaan porotalousvaikutusten osalta erillisraportista, joka laaditaan kesän 2015 aikana ja tullaan huomioimaan hankkeen kaavoituksen yhteydessä. Erillisessä porotalousraportissa tullaan hyödyntämään GPS-seurantatietoa. Seurantatietoa on paliskunnan omista pannoista useamman vuoden ajalta ja lisäksi tuulivoimayhtiö on hankkinut kymmenen lisäpantaa seurannan tehostamiseksi ja kohdentamiseksi. Kohdennetut GPS-pantaseurannat on aloitettu syksyllä 2014. Hankkeeseen liittyvä kaava on tällä hetkellä luonnosvaiheessa.

Paliskuntakohtaisuus on aina tuulipuistohankkeissa otettava huomioon ja on muistettava, että toiminta voi myös aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoida. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja korvata. Reväsvaaran hankkeen kohdalla on toteutuvia vaikutuksia ja haittoja varten sovittu perustettavan vuosittain kokoontuva vaikutusten seuranta- ja arviointiryhmä. Todennet-

tujen vaikutusten ja haittojen mukaan neuvotellaan paliskunnalle tulevista korvauksista. On siis ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että yhteydenpito yhtiön ja paliskunnan välillä jatkuu YVA-menettelyn päätyttyäkin.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee pyrkiä lieventämään ja korvata Lohijärven paliskunnalle täysimääräisesti. Hankkeen vaikutuksia tulee seurata.

Lohijärven paliskunnalle tulee turvata tiedon saanti koko hankkeen suunnittelun ja mahdollisen toteutuksen aikana.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao